

Lecția a șaptea

*Narratio est rei factae, aut ut factae,
utilis ad persuadendum expositio.**

Quintilian

În dosarul Kramer, celebrul Urusov² obținuse achitarea acuzatei, în pofida faptului că se recunoscuse în mod clar existența unui *corpus delicti*** , chiar ciorapul neînsuflețit scos din plic și care fusese așternut ca un nor pe masa dovezilor materiale. După ce sentința de achitare a fost făcută publică, în aplauzele entuziaste ale sălii, proaspăt-achitata Kramer³ s-a apropiat de avocatul norocos, dar, în loc de recunoștința așteptată, salvatorul a fost răsplătit cu o palmă sonoră. Această palmă a făcut-o celebră pe profesoara de muzică, până atunci o ilustră necunoscută, și a dăruit patos nu doar unui singur condei, ci și discuției apărute în presa noastră, despre permisivitatea morală din timpul apărării, care puțin probabil că fusese menită să facă față unui subiect așa de delicat. Și nici nu era greu de înțeles. Căci, apărând umanitatea, în orice moment te poți descoperi aliat al ilegalității, complice al lipsei de moralitate, tăinuitor al crimei, dușman al justiției. Iată, chiar ea a recunoscut că omorâse, dar rezultă că nu omorâse câtuși de puțin. Toată vina lui Urusov consta în faptul că spusese istoria lui Kramer cu vorbele

* Povestirea circumstanțelor cazului reprezintă o redare veridică a cazului sau a ceea ce se consideră drept adevăr, cu scopul de a-l convinge pe ascultător (*lat.*).

** Corp delict (*lat.*).

lui. Unde se află tot ceea ce se presupune că avusese loc? Doar se știe că așa-numita lume creată e curgătoare și lipsită de consistență. Astăzi sunteți aici, vă scuturați mătreața de pe umeri, dar unde veți fi mâine? Altfel stau lucrurile cu vorbele. Ce s-a întâmplat în realitate cu demoazela asta, nimeni n-o să afle vreodată, și nici nu are vreo importanță, dar Urusov spune că acuzata își scosese rochia trăgând-o peste cap și i se agățase părul de trăgaci—și achitarea devine inevitabilă. Și atunci, în ce a constat vina ei? *Nullum crimen, nulla poena sine lege!** Nu trebuie supusă pedepsei o faptă care nu e pedepsită de lege în momentul săvârșirii ei. Această faptă e chiar facerea lumii. Imaginați-vă, tinerii mei prieteni, că nu există nimic. Absolut nimic. Nici dumneavoastră. Nici eu. Nici acest amfiteatru aerisit după cursul precedent. Nici această bucată de cretă din mâna mea, cu care tocmai am mângălit pe tablă, lăsând o urmă făinoasă. Nici timpul care curge după soare și care îl apucă pe oricare de mână, cică te-am prins, acum nu mai fugi, o să stai legat cu o curelușă de mine. Nici viscolul de afară—auziți cum mai urlă? Întuneric absolut. Vidul și negura sunt condițiile necesare la facerea lumii. Și mai e și curentul rece ca gheața, care te și zgâlțâie, ca într-un vagon de pe o linie de cale ferată mai îngustă, din Belebei. Și câtă melancolie! Și iată, se pare că există toate premisele pentru facerea lumii, căci nu e nimic, dar totuși lipsește ceva. O scânteie, cum să zic. Și deodată, întunericul acesta melancolic bașkir e străbătut de o scânteie. După ce strălucește, se stinge. Apoi, e din nou o scânteie, și iarăși, ca și cum cineva ar scăpăra niște chibrituri, o ființă originară, arheozelul scăpărător de scânteii, un fel de Perun⁴. Scăpără și înjură—sunt umede. Și atunci, de la el din ureche sau din șold, așa cum se obișnuiește în mitologiile timpurii, naive, dar, trebuie să recunoașteți, extrem de emoționante, în orice caz, nu pot fi comparate cu trinitatea înaripată sau, să zicem, din buric—oricum, pe un asemenea întuneric, nici nu-ți dai seama—apare contrariul lui, vecinul noptatic, zeul-adversar,

* Nicio crimă, nicio pedeapsă în afara legii! (*lat.*).

agitat și neascultător, într-un cuvânt, Veles. Tușește, se învârtește, scrâșnește, răsuflă și dă naștere timpului:

— Acum trebuie să fie cam șapte. Să nu cumva să întârzi!

Dar Perun se freacă la ochi, cascade și desparte, prin cuvânt, lumina de întuneric:

— Mai e puțin și se luminează.

Și, după asta, crearea stepei înzăpezite, care se vede pe fereastra înghețată, nu mai poate fi zăgăzuită. Cerul se luminează, Perun, înfășurat în plapumă, se uită la lumea sa încă amurgită, neclară, și doar privitul îi este suficient. Se uită în jos—acolo alunecă deja șinele, licăresc traversele, se uită în sus—nu se știe de unde se ivesc fire de telegraf în lumina zorilor, așa cum creionul unui copil desenează valuri. Își spune numai: „Un sat“ și imediat se vede ceva negru printre zăpezi, stâlpi de fum drept se ridică spre cerul înghețat. Șoptește: „Ce bun ar fi un ceai!“ și imediat cineva ciocănește la ușă:

— Uitați, v-am adus ceva cald!

Un suport de pahar mult prea mare⁵—paharul se clatină, ceaiul cutează să-i frigă buza.

— Să ne oprim, se uită Perun pe fereastră, degetele cu bucățica de zahăr rămân nemișcate deasupra apei clocotite, vagonul saltă la un macaz, ceaiul sugă din zahărul tos și pe trupul mic, alb, alunecă o pată de ceai.

— Cebîri, citește Veles numele cantonului. Uite, vezi, locuiesc și aici oameni.

Cantonul își încetinește fuga și, oprindu-se, încremenește. În vălătucii de abur, trece pe sub fereastră jumătatea unui om, după el aleargă spre capătul trenului și alte jumătăți de oameni retezați de fereastră.

— Cunoaștem noi viața asta, ia Perun o gură de ceai, suflă, împrăștie aburul ca pe o spumă. Doar trăiesc oameni și dincolo de cercul polar, fiecare cu nevasta-parașă⁶ lui, și asta nu înseamnă nimic. Grigori Vasilevici, fiecare trăiește unde-i e scris.

Cantonul se urnește din nou și alunecă îndărăt prin fereastră.

— A fost și Cebîri al dumneavoastră, oftează Veles. Și, uite, du-te și încearcă să demonstrezi cuiva că el există! Nu-i nimic, mai

rezistăm puțin, vreo doi, trei anișori, și o să terminăm cu toate astea. O să trec la pensiune completă, cu pensie, dumneavoastră — numai cu jumătate, și o să trăim foarte liniștiți.

Și din nou se iau cu ale lor, rostesc câte un cuvințel, de genul:

— Un râuleț! și îndată vagoanele, temându-se să se supună ordinului, trec cu pingelele ferecate pe podul zăngănitor, iar jos, pe zăpada proaspăt căzută, șirul urmelor cuiva a legat malurile între ele.

Sau:

— Curelele!

Și acelea sunt bucuroase să fie de folos, vin și ele, s-au atârnat de patul de sus, închipuindu-și că sunt un pendul.

— Ei, și spărtura!

Și până la orizontul retezat se întinde lumina albă, nou-născută.

Și acolo e Belebei.

Și gata, au ajuns.

Însoțitorul de tren, băgând în buzunar rubla primită bacșiș, le face cruce de pe scară:

— Cum se spune, nu judecați, și n-o să fiți judecați! S-aveți noroc!

— Mersi!

Vagonul pornește imediat. Însoțitorul de tren trântește ușa din mers.

Peronul scârțâie sub călcâie. Peste noapte, a căzut multă zăpadă. În gerul dimineții, mușcând dintr-un nor de abur, apare Svarog, care a venit cu același tren.

— Ei, ce mai noapte, domnilor, mă dor toate oasele. Și ce vecin am nimerit, n-ați auzit în viața voastră un asemenea sforăit. În fundătura asta, probabil, nici ziare nu poți să cumperi.

Sesiunea specială a tribunalului are loc la clubul negustorilor, de vizavi de gară.

În sală s-a făcut focul, prin cele două rânduri de ferestre se vede clopotnița cu epoleți de zăpadă pe cruci, dinspre portăle miroase a apă de colonie, o carafă de pe fața de masă purpurie își tremură reflexele pe faianța sobei olandeze de culoarea salatei.

Perun verifică, înainte de a începe, dacă e totul în ordine — ochelarii sunt în tocul lor, candela arde sub icoană, portretul creatorului regulamentelor judecătorești⁷ nu e strâmb — și despătorește cu o mână osoasă clopoțelul înfășurat în ziar.

Acompaniat de mormăitul portărelului, Veles ascute cu lama un creion, îi șlefuieste mina, suflă praful de grafit.

Svarog refuză cu măreție lista juraților, adusă pentru selecție.

Perun pune biletele în cutie, le amestecă și scoate câte unul, îl citește cu voce tare, înălțându-și sprâncenele și dând din cap, cică uite cu ce nume se mai chinuie oamenii.

Sunt aduși pentru jurământ — un cor deloc prietenos îngână trist: „Făgăduiesc și jur.“

Părintele pune crucea peste Evanghelie, le împătorește la un loc cu epitrahilul și, după ce le vără la subsuoară, pleacă.

Dar uite-o și pe Mokoș⁸. Și-a scos sânul plin și alăptează. Se uită undeva pe fereastră, se leagănă, fredonează ceva. Își îndreaptă fașa bocceluței. Vede cum îi aruncă o privire un răcan holbat, cu petlițele roșii ale Ministerului de Interne⁹, și zâmbește.

În fine, au ajuns, în cele din urmă, la actul de acuzare.

— Pe trei munihion¹⁰, anul curent, martora cutare, care vorbește cu vocea unui chibrit ce a prins viață, a ieșit dimineața în curte să-și facă nevoile și s-a uitat peste gardul vecinilor.

— Chemați-o pe martora oculară!

— Păi, ce s-o mai ascultăm, totul e clar! Cu taurul se întâmplă numai lucruri tăurești, cu strugurele — strugurești.

— Atunci, spune tu, Veles!

Se scoală de jos, aruncă o privire asupra băncilor, își scoate ceasul de la mână încet, îl pune în fața sa, se sprijină cu mâinile de masă, oftează.

— Vai, secolul de astăzi, materialist, tot îngrijindu-se de inviolabilitatea trupului, a imaginat torturi pentru suflet. Câte nu mai auzi și vezi, tot mergând cu trenurile prin zonele astea din Belebei! Nu, calibanii și calibănițele nu există numai pe o insulă fără nume, sub puterea fermă a lui Prospero. Nu te mai minunezi de nimic, dacă întinzi pelteaua asta vreme de douăzeci de ani. Într-un

cuvânt — *obscuri viri!** N-o să uit asta niciodată — muierile cum-păraseră de la iarmaroc o mulțime de umbrele și s-au tot plimbat sub ele, dar, de cum a început ploaia, le-au și închis, să nu le strice, și și-au ridicat poalele fustelor până peste cap. Niște sălbatici! Se omorau unii pe alții, mâncau toate necurățiile și nici nu se însurau, fata era ținută sub cheie, fără s-o întrebe cineva, trăiau în păduri și ce mai vorbe de ocară scoteau în fața taților și a cumnatelor!¹¹ Și pe când slujeam în apropiere de Orenburg, ca anchetator, se întâmpla să te duci la o crimă, iar în loc de cadrul specific, să-l găsești în odaia din față pe răposat, spălat cum se cuvine, și casa orânduită ca de sărbătoare. Își desfac neputincioși mâinile: „Înălțimea voastră, dar v-am așteptat, am făcut și noi oleacă de curățenie, că tare mai era dezordine!“ Ce să mai spui despre asta! Nici mintea, nici inima unui om civilizat nu pot pricepe cum să-ți lași în ger mama oarbă! Și călătorești, citești sau visezi la ceva, te-acompaniază huruitul roților, apoi ieși într-o piațetă înghețată, să iei o gură de aer, și acolo ți se așază promoroacă pe degete. Respiri în voie, zgârii cu un piatac¹² geamurile acoperite de flori de gheață, o deschizătură în noapte, privești cum alunecă pe lângă tine cărbuni călcați în picioare și-ți spui: ia te uită, cineva viețuiește, poate chiar acum, în clipa aceasta, oamenii beau ceai, se încălzesc lângă sobă, iar acolo, se vedește că dumneavoastră înghețați într-un nămete, orbit de cele văzute, chinuit de cele îndurate, uitat și inutil, lăsat să vă dați sufletul sub Ursa Mare. V-ați gândit, v-ați socotit, cine, înainte de a muri, o să vă dea de băut? Iată căușul dumneavoastră!¹³ Și nu vă mai rămâne nimic altceva, decât să vă așezați în zăpadă și să le cereți iertare tuturor. Conform dreptului roman, mamele care-șiucid copiii trebuie să fie înecate, legate într-un sac la un loc cu un câine, un cocoș, un șarpe și o maimuță. Doar o să ne luptăm cu bacteriile din organismul social, o să terminăm cu progenitura periculoasă, curățând natura și înnobilând inimile!

— Dați cuvântul apărării.

* Oameni întunecați (*lat.*).

— Nu mă credeți și n-o să mă credeți, în primul rând pentru că pe clienta mea ați condamnat-o deja de mult în sinea dumneavoastră, iar, în al doilea rând, pentru că în ochii dumneavoastră, eu, pe care mă vedeți pentru prima oară pe lume, am fost deja trecut în rândurile adulterilor cuvântului. Deja văd zâmbete pe fețele magistraturii în uniformă, cică acum începe vodevilul, cică ia uite cum le mai trântește ăsta, parcă ar fi Balalaikin¹⁴! Dar trebuie să câștig și eu un ban. N-am ce face, trebuie să trag în jug. Dacă gradul de cultură se stabilește prin bogăția impresiilor obținute, atunci se poate spune că o femeie, cu cât e mai cultă, cu atât activitatea ei e mai variată și, de fapt, în particular, și cea criminală. Vreau să polemizez cu această opinie încetățenită. Săptămâna trecută, la o sesiune specială a tribunalului din Preliub, a fost judecată o doică analfabetă. Fusese dată afară și, la plecare, își amenințase stăpânii: „Dumnezeu o să vă dea după suflet, o să vedeți!“ Și, într-adevăr, după plecarea ei, copilul s-a chinuit patru zile, până când au observat că degetul mijlociu îi fusese strâns legat cu un fir de păr, iar nodul era ascuns între degete. Firul de păr intrase în piele, mai întâi crezuseră că era o tăietură, apoi degetul s-a inflamă, a făcut cangrenă. Dar astăzi, în fața noastră, nu este un caz așa de evident. Două femei trăiesc împreună, mamă și fiică, două destine și nefericite, și deformate, amândouă au avut de-a face cu mult rău în viața lor lipsită de bucurii, haotică, amândouă visaseră la o fericire simplă, de femeie, dar aceasta nu le-a fost menită, le-a fost menit să îndure durerea femeiască. Mama, la bătrânețe, a orbit, și Mokoș a scos-o pe bătrână afară din casă, de braț. Și asta n-ar fi fost nimic, dar atunci încep contracțiile, se rupe apa, nașterea și toate celelalte. Cu cine e făcut copilașul? Păi, cine mai știe cu cine? Cu un legionar roman, cu un tâmplar, cu o rază înțesată de frișoare aurii — nu e treaba noastră de mârłani! Așa că, poftim, a suferit, s-a chinuit, a adormit. Dar nu toate femeile nasc ca pisicile. În vară, am avut un dosar la district, Grigori Vasilievici era acuzatorul, iar eu eram apărătorul numit de tribunal, așa că nu pot să mint — una îndrăcită, o fetișcană coaptă, ascunsese sarcina de părinți, își acoperise burta și-i venise sorocul. L-a născut mort și, de spaimă, l-a aruncat în sobă. S-a sprijinit,

zicea ea, de masa din bucătărie, și atunci a căzut ceva din ea. L-a înfășurat într-o hârtie rămasă de la niște scrumbii și în sobă cu el. Mama a băgat apoi de seamă urmele de sânge spălate de pe jos, au turnat apă în sobă, au scos micul cadavru aproape carbonizat. Medicul a concluzionat apoi că pruncul fusese născut la termen și avusese și semne vitale, că o vreme, după ce se născuse, trăise, pentru că în plămâni se descoperise aer. Iar Mokoș, lipindu-și fiul de piept, adormise. Și bătrâna, nedorind s-o trezească pe fiica ei care se chinuise, se hotărâse să iasă singură în curte. A ieșit, dar n-a mai venit înapoi. S-a împiedicat de o bucată de lemn și a căzut. A strigat, dar n-a auzit-o nimeni. Mult îți trebuie să îngheți într-o bluziță subțire? Și au găsit-o de dimineață — stătea într-un nămete, cu palmele lipite una de alta, ca și cum s-ar fi rugat. Cel mai ușor a fost să fie acuzată această făptură lipsită de apărare cu urechile găurite, cu buzele tip Hutchinson¹⁵, cu cerul gurii în formă de șa, cu obiceiul de a-și roade unghiile și cu slabe reflexe ale tălpii! Dar nouă, ortodocșilor, Lombroso ne e ghid? Acuzați-o acum și-o să primească pe deasupra doar chinuri, plânsete și scrâșnirea dinților. Mila este sufletul dreptății. Luați-i trupului sufletul și-o să aveți un cadavru. Luați-i dreptății mila și-o să aveți o literă. Un împărat roman, semnând o condamnare la moarte, a exclamat: „O, ce nefericit sunt că știu să scriu!”¹⁶ Sunt sigur că primul jurat, când va semna sentința de achitare, va simți altceva și va spune: „Ce fericit sunt că știu să scriu!” Să se facă dreptate! Nu mă îndoiesc de faptul că sentința dumneavoastră va fi una de achitare și-o s-o eliberați pe prostănaca asta în bună pace și-o să strângeți în folosul ei o sumă de bani.

În pauză, unul dintre jurați făcea pe grozavul la bufet și striga, să audă toată sala:

— Dacă vreau, o condamn, dacă vreau, o achit!

În pledoaria sa de încheiere, Perun îi roagă să fie conduși numai de convingerea interioară, de bunul-simț și de conștiință, doar știți și dumneavoastră, zice, legea e ca o bielă, hoțul e cu un păcat, păgubașul cu o sută, nu condamna fără să te gândești serios, nu te doare falca de la măseaua altuia. Și mai spune:

— Țineți minte: nu trebuie să vă temeți de mărinimie—ea nu pervertește niciodată, doar înnobilează, chiar și pe oamenii răi.

Nici nu apucă bine să iasă, că se și întorc, împingându-se unii pe alții.

Se scoală toți. Primul jurat se închină la icoană și, după ce tușește, rostește:

— Toate ființele vii caută fericirea și evită suferința.

Și începe viitorul.

Copilul lui Mokoș o să fie luat și dat la o casă de copii, unde se face focul așa de tare, că noaptea copiii sunt lăsați în pielea goală, pe mușamaua goală, ca să nu se mai spele atâta după ei.

Iar ea o să plângă pe săturate în închisoare, apoi o colegă o s-o învețe să se prefacă nebună.

— Uite, o să vezi, îi va spune, mai întâi o să te ducă la periculoși, iar apoi o să fie o comisie și scapi de orice Kolîma.

Noaptea Mokoș va începe să urle, epuizată, să țipe, să înjure, să-și dezvelească organele genitale, să se mânjească cu propriile excremente. Chiar o să fie dusă la nebunii periculoși, unde angajații tac și umblă, pentru a păstra liniștea, în cizme de pâslă. La comisie, o să fie un medic experimentat, care o să-i spună în șoaptă unui tânăr coleg care abia ce-a terminat facultatea și care, de fapt, e în prima zi de serviciu:

— Dmitri Mihailovici, e foarte simplu să verifici simularea...

— Nikolaevici, îl corectează debutantul, roșu la față, privind cum Mokoș urinează chiar pe covor, de-a-npicioarelele, fără să se lase pe vine, ridicându-și doar fusta.

— Se înțelege, vă rog să mă iertați, Dmitri Nikolaevici, după o noapte albă, știți, uiți nu numai numele. Arestata a născut gemeni, a trebuit să se chinuie. Un băiat și-o fată. Pe câte nu le-am asistat, dar de fiecare dată mă bucur ca un student. O întreb, cum o să-i numești? Și ea: Sașa și Sașa. Păi, cine mai face așa ceva?, mă minunez eu. Păi, pentru mine e totuna, îmi răspunde, e în cinstea tatălui lor. Păi, despre ce onoare vorbim aici, zic, a înjunghiat un om! Iar ea îmi răspunde: Și bine a făcut că l-a înjunghiat! Așa că uitați, Dmitri Mihailovici! Iar cu dama asta un, doi, și gata! Ia priviți!

Și o să spună tare:

— Trebuie să-i dăm cloroform! O s-adoarmă și criza o să înceteze!

Și-i dă lui Mokoș, care se chircește pe jos, cuprinsă de spasme, să miroasă niște ulei de mentă.

Ea începe să se relaxeze treptat, se potolește și se liniștește.

— Uitați, vedeți, Dmitri Mihailovici, ce simplu este? La ele, asta se numește „a trage în piept“. Fiecare face aici pe prostul, ca și cum s-ar afla în fața unor nepricepuți, și nimeni nu vrea acolo unde-i aurora boreală, în baraca neîncălzită, să mănânce zăpadă. Haideți să v-arăt cum să completați formularul de expertiză.

Și-o s-o trimită pe Mokoș la drum. La Potma. Iar în ajun, înainte de a porni la drum, se va atârna cu prosopul de gratii și se va spânzura. Mai apoi vecina, o să povestească în tren, după împărțirea scrumbiei, când pe-afară tocmai trecea denumirea Saraktaș și o să spună despre gardiană:

— Aia, cum a văzut, a început să tremure. Se înțelege, tremură pentru locurile lor, vor și ele să aibă o bucată de pâine.

La Pițunda, într-o locantă acoperită cu paie, pe malul mării, Svarog o să-și privească soția cum mănâncă o prăjitură în timp ce vorbește cu cineva, alegând din farfurie crema, cu furculița. Apoi, la casa de vacanță din Verbilki, o să aducă înăuntru un palmier întremat peste vară. Doi ani mai târziu, fiul lui o să înceapă să strige deodată: curcubeul! Doica îl mângâie, ia apă în gură și îl stropește. Și, peste încă un an, Svarog o s-o așeze pe mamă în sicriu, iar aceea, deodată, o să zâmbească. Svarog va tresări și un funcționar din birou îi va explica: nu e nimic grav, se întâmplă, pur și simplu e un spasm al mușchilor. Vara următoare, va înota pe lângă barcă, se va prinde cu mâinile de copastie, va deschide gura și noua soție o să-i bage în gură o căpșună. Își va încheia ultima pledoarie brăzdând cu degetul arătător, în cruciș și-n curmeziș, aerul stăut din sala arhiplină: „Nici crimă, nici pedeapsă!“ La masa de prânz, o să-i țâșnească din gât sângele șuvoi, în farfurie de-a dreptul.

Iar Veles, peste mulți ani, va sta noaptea întins, fără să doarmă, și, hodoronc-tronc, o să-și spună:

— Doamne, îți mulțumesc pentru acest copil care sforăie încețitor în pătuț, pentru femeia aceasta aflată alături de mine, pentru această fâșie de lumină de pe tavan, pentru acest șuierat nocturn al trenului de marfă și pentru aceste două stele ce se văd prin ferestruică.

Iar Perun, ștergându-și cu batista gâtul transpirat, va da din mână:

— O să fie furtună!

Și imediat, fără să îndrăznească să iasă din cuvântul lui, peste acoperișurile caselor de vacanță o să bubuie un tunet îndepărtat.

— Uite, privește, Roșcuțule, împunge Perun cu degetul în direcția crângului, uite ce mari s-au făcut prunele!

De acolo, sprijinită pe vârfurile mestecenilor, o să se târască Judecata de Apoi, bubuind, rostogolindu-se, explodând.

— Când eram mic, Roșcuțule, cum ești tu, o să-i spună Perun Roșcuțului, pentru că nu va mai avea cu cine să stea de vorbă, numai că tu ești deja un bătrân cu coadă, iar eu, la vârsta ta, eram un copil încă și citeam cărți. Și într-o cârticică, era vorba despre un câine care venise la mormântul stăpânului și-l aștepta acolo. Cică hai, ieși, să mergem, ca de obicei, pe drumul nostru: brutăria, laptele, chioșcul de ziare, părculețul, o să-ți duc ziarul în dinți! Oameni cu suflet mare din cimitir îi puneau sub bot bucăți de pâine, oușoare și altele, dar el nu a mâncat nimic, și a murit așa, de fidelitate și slăbiciune. L-au îngropat tot acolo, lângă mormântul stăpânului, așa că s-au întâlnit din nou și se tot duc pe drumul lor: brutăria, laptele, chioșcul de ziare, părculețul, și el, de fiecare dată, îi duce ziarul în dinți. Uite, vezi, Roșcuțule, ce fel de câini există? Dacă azi-mâine o să crăp și eu, ce se va întâmpla cu tine? Nici n-am cui să te dau. O să pieri, cățelușul meu!

Acoperișul magaziei vecinilor mai întâi se va acoperi cu o erupție rară, apoi se va umezi brusc, va începe să lucească, reflectând cerul. Plopii din spatele gardului or s-o ia la picior. Pe alee, or să zboare din pini crenguțe uscate. Ploaia o să înceapă să bată darabana peste tufa de liliac. Din burlanul de scurgere, o să picure mai întâi cu sficiune, apoi o să curgă un șuvoi subțire, apoi o să țâșnească un

șuvoi serios, năvalnic, în mare viteză, pe lângă butoiaș, o să arunce pe scânteioare praf de cărămidă și noroi.

Și Perun, de pe verandă, o să apuce de margine perdeaua ce ieșise pe fereastră.

Și lumea o să se ducă la dracu', tot crescând, ca un bulgăre de zăpadă, cu tot felul de detalii, și-o să pufăie, și-o să mârâie, și-o să bâiguie, și-o să rârâie, și-o să tușească, și-o să fornăie, și-o să mugească până la sfârșitul veacurilor, până ce se va închide cu zgomot această carte cu copertă înstelată.

Și iată c-a avut onoarea.

Bucurați-vă, atenieni!¹⁷

Stimabilului Hypereides¹⁸, din partea dicționarului prost alcătuit al oratorilor judiciari ruși. Prin prezenta, Vă aducem la cunoștință că trebuie să recunoașteți. N-aveți ce să mai faceți. De aceea, la pregătirea unei alte ediții, am considerat posibil și oarecum — dacă e să mințim, să mințim — chiar plăcut să includem în respectabilul nostru anuar un articol și despre Dumneavoastră, ca să-i dăm cezarului ce-i al cezarului, vrând-nevrând, adică activității Dumneavoastră de binefacere de mai mulți ani pe tărâmul stabilirii Adevărului, care este, așa cum scrie în statute, un produs al dezbaterilor judiciare. Vă rog să înțelegeți, dragul nostru, răuvoitorii și invidioșii nu sunt nici ei atotputernici, așa că uite, frățioare, primești un articol de dicționar de clasa a treia pentru slujba din niște ani. Mai bine mai târziu, decât după moartea ta. Și de aceea, cărcotașule, cu suflet mare, Hypereides, cel ce reușești să obții iertarea răufăcătorilor cu urechi Morel¹⁹, iartă-ne și tu pe noi și trimite recomandat o fotografie și viața ta pe două păgînuțe, câți peștani rătăciți ai salvat tu din cârlig din marea omenească, și dacă în copilărie ai mușcat-o pe mamă-ta de sfârc.

S-a așezat să-și scrie curgerea vieții, dar a nimerit un condei bálbăit.